

УДК: 376.3:004

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-87-92](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-87-92)

БОНДАР ВІКТОРІЯ ГРИГОРІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна

Viktoriia Bondar,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor
at the Department of Preschool Education,
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

E-mail: bondarvikusy2017@vu.cdu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8874-4319>

ТКАЧ ТЕТЯНА ЮРІЇВНА,

здобувачка ОС «магістр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна

Tetiana Tkach,

Master's degree candidate, specialty 012 "Preschool Education",
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
Cherkasy, Ukraine

E-mail: tkach/tetiana522@vu.cdu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0009-8405-9993>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ У НЕМОВЛЕННЄВИХ ДІТЕЙ

А Зазначено, що сучасні інноваційні технології відкривають нові можливості для корекційної педагогіки, зокрема у сфері розвитку комунікативної активності у дітей із порушенням мовлення. Розглядається роль інноваційних методик і цифрових інструментів у стимулюванні мовленнєвої діяльності немовленнєвих дітей. Закцентовано увагу на використанні мультимедійних програм, інтерактивних платформ, доповненої та віртуальної реальності, а також спеціальних мобільних застосунків для альтернативної та додаткової комунікації.

Проаналізовано ефективність інтеграції цих технологій у корекційно-розвиткові заняття, а також їхній вплив на когнітивну, емоційну та соціальну сфери дитини. Особливу увагу приділено методикам, які сприяють мотивації та залученню дитини до активної взаємодії з оточенням. Наведено результати досліджень і практичного досвіду використання інноваційних технологій у роботі з немовленнєвими дітьми, що підтверджують їхню ефективність у формуванні передумов мовлення та розвитку комунікативних навичок.

Ключові слова: інноваційні технології; немовленнєві діти; корекційна робота; мультимедійні засоби; комунікативна активність

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF ACTIVATING COMMUNICATIVE ACTIVITY IN CHILDREN WITH SPEECH DISORDERS

S Modern innovative technologies open up new opportunities for correctional pedagogy, in particular in the field of developing communicative activity in children with speech disorders. The article examines the role of innovative methods and digital tools in stimulating the speech activity of children with speech disorders. The focus is on the use of multimedia programs, interactive platforms, augmented and virtual reality, as well as special mobile applications for alternative and augmentative communication.

The effectiveness of integrating these technologies into correctional and developmental classes, as well as their impact on the cognitive, emotional, and social spheres of the child, is analyzed. Particular attention is paid to methods that promote motivation and involvement of the child's involvement in active interaction with the environment. The results of research studies and practical experience in using innovative technologies in working with children with speech disorders are presented, which confirm their effectiveness in forming the prerequisites for speech and developing communicative skills.

Keywords: innovative technologies; children with speech disorders; correctional work; multimedia tools; communicative activity

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та світі зумовлюють необхідність переосмислення підходів до організації корекційної роботи з дітьми, які мають тяжкі порушення мовлення. Проблема розвитку мовленнєвої діяльності у немовленнєвих

дітей залишається однією з найскладніших у логопедії, оскільки від рівня сформованості мовлення залежить не лише успішність навчання, а й соціалізація, становлення особистості та подальша інтеграція дитини в суспільство.

Незважаючи на наявність значної кількості традиційних методик логопедичної корекції, практика показує, що вони

не завжди забезпечують достатній рівень ефективності для дітей з комплексними порушеннями розвитку. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває впровадження інноваційних освітніх технологій, зокрема цифрових, мультимедійних, інтерактивних, арттерапевтичних і сенсомоторних методів, які створюють нові можливості для стимуляції мовленнєвої активності та розвитку комунікативних навичок.

Інформаційні технології, засоби доповненої реальності, психогімнастика, арттерапія, сенсорне виховання та активна участь сім'ї у корекційному процесі сприяють підвищенню мотивації до спілкування, покращенню емоційного стану та розвитку когнітивних процесів у дітей. Комплексне поєднання традиційних і сучасних технологій відкриває перспективи для створення індивідуалізованих програм мовленнєвої реабілітації, що відповідають потребам кожної дитини.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання активізації комунікативної активності у немовленнєвих дітей (тобто дітей із затримкою мовленнєвого розвитку, розладами мовлення чи відсутністю мовлення) досліджується низкою науковців і практиків, зокрема логопедів, психологів, дефектологів, педагогів і нейропсихологів. Зокрема, проблематика мовленнєвого недорозвитку є об'єктом уваги науковців, серед яких Ю. Рібцун, О. Гопіченко, Л. Трофименко, Н. Голуб, І. Мартиненко, В. Тищенко, Г. Гедз, Г. Чиркіна, М. Шеремет [3, с. 135–141; 4, с. 106–111; 7, с. 94–100]; логопсихологічні аспекти розвитку мовлення у дітей із ЗПР і немовленнєвих форм аутизму згадують у своїх працях І. Марченко, І. Луценко; питання інклюзивної освіти, розвиток комунікації у дітей із особливими освітніми потребами розкрито у працях Н. Гаврилової, О. Колупаєвої; педагогічні умови активізації мовленнєвої активності у дітей дошкільного віку розкривають А. Богуш, О. Савченко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність наукових праць, присвячених проблемі розвитку комунікативної діяльності дітей із мовленнєвими порушеннями, питання використання інноваційних технологій як ефективного засобу активізації комунікативної активності немовленнєвих дітей залишається недостатньо дослідженим. У науковому дискурсі переважає увага до традиційних методів логопедичної та корекційно-розвивальної роботи, тоді як потенціал сучасних цифрових, мультимедійних та інтерактивних технологій у стимулюванні мовленнєвих ініціацій, формуванні комунікативних намірів і розвитку соціальної взаємодії дітей із порушеннями мовлення ще не отримав належного теоретичного обґрунтування й практичної апробації.

Мета статті: теоретично обґрунтувати роль інноваційних технологій у процесі активізації комунікативної активності немовленнєвих дітей.

Викладення основного матеріалу. Тяжке недорозвитання мови призводить до порушень саморегуляції, поведінки, довільної уваги, різних типів мислення, психічної активності загалом, що викликає порушення соціалізації дитини.

Достовірних статистичних відомостей про поширеність важких мовних порушень дитячої популяції немає. Відповідно до даних, наведених у статистичних збірниках «Захист

дітей, які потребують особливої уваги суспільства» за 2015–2023 навчальні роки можливо простежити динаміку кількості дітей із тяжкими порушеннями мовлення (рис. 1):

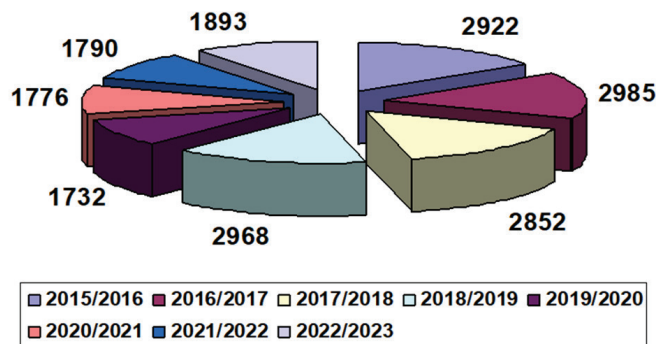

Рис. 1. Динаміка кількості дітей із тяжкими порушеннями мовлення за 2015–2023 навчальні роки

Група немовленнєвих дітей за складом може бути неоднорідною, до неї можуть входити діти, які мають ранній дитячий аутизм, дитячий церебральний параліч, порушення слуху, моторну та сенсорну алалію, тяжкий ступінь дизартрії [7]. Цих дітей поєднує відсутність мотивації до мовленнєвого спілкування, невміння орієнтуватися в ситуації, розладженість поведінки, негнучкість у контактах, підвищена емоційна виснаженість. Усе це заважає дитині контактувати із соціумом і благополучно розвиватися.

Зміна парадигми освіти викликає необхідність перегляду змісту і технологій навчання та виховання, у зв'язку з чим особливої актуальності набуває питання використання інновацій в освітньому процесі, саме того сучасного, що буде ефективно впливати на розвиток дітей.

Останні кілька років увага суспільства спрямована на інноваційні освітні технології. Науковці по-різному трактують поняття «технологія» стосовно освітньої сфери. Одні виходять із розуміння технології як певного прийому, методу, методики [15, с. 5], інші вкладають у цей термін значення змістовної техніки, за допомогою якої реалізуються освітні чи інші педагогічні завдання, розглядають технологію як опис процесу досягнення результатів [7, с. 27].

Інноваційні освітні технології завжди відповідають пріоритетним напрямкам науки, визначеним державою, хоча спочатку поняття «інновація» належало до сфери економіки [11, с. 181]. Прагнення всіх педагогів, зокрема, логопедів, дефектологів, надати своїй професійній діяльності інноваційний характер, насамперед, зумовлено переходом української освіти на позиції особистісно-орієнтованої педагогіки. Логопеди, які використовують інновації в корекційно-педагогічній роботі, прагнуть розвивати у дітей із порушеннями мови їхні індивідуальні здібності, зокрема мовну здатність, не обмежуючись формуванням «програмних» знань, умінь і навичок.

Отже, інноваційною логопедичною технологією можна вважати продуману в усіх деталях технологію, засновану на впровадженні сучасних, нових методів і прийомів корекційної роботи, спрямованої на підвищення її якості.

Логопедична робота з немовленнєвими дітьми вимагає постійного педагогічного пошуку, гнучкості у застосуванні освітніх технологій.

Розглянемо інноваційні логопедичні технології, які вважаємо за доцільне використовувати в роботі з немовленими дітьми.

Зупинимось детальніше на інформаційних технологіях у логопедичній роботі з немовленими дітьми. У сучасному розумінні інформаційна технологія навчання (далі – ІТН) – це педагогічна технологія, що використовує спеціальні способи, програмні та технічні засоби (кіно, аудіо- та відеозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі) для роботи з інформацією [4, с. 36].

Використання інформаційних технологій (далі – ІТ) у спеціальній педагогіці полягає у розробленні спеціальних, адекватних можливостям дітей технологій, що дозволяють їм вивчати закономірності навколишнього світу за допомогою моделювання знайомих фрагментів дійсності за вказаними правилами.

У процесі дослідження спектру цифрових технологій, що можуть бути використані у логопедичній практиці, цифрові засоби такого плану умовно поділяють на основні й допоміжні (рис. 2):

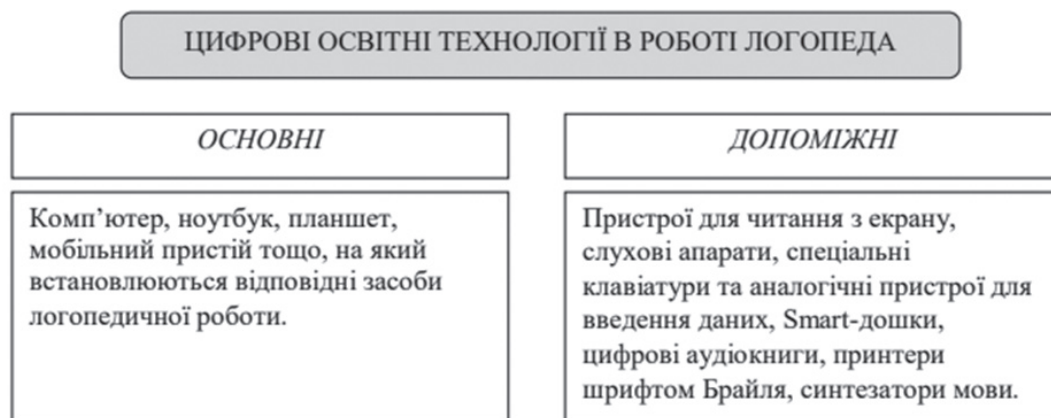

Рис. 2. Цифрові освітні технології в роботі логопеда

Інформаційні технології вносять нові ігрові моменти у процес корекції мовленнєвих порушень, дозволяють багаторазово дублювати необхідний тип вправ і мовний матеріал, не пригнічуючи цим інтерес дитини до занять; використовувати різний стимулюючий матеріал; одночасно з логопедичною роботою здійснювати корекцію сприйняття, уваги, пам'яті, мислення дитини; створювати власний дидактичний матеріал з огляду на вимоги корекційної програми, рівень підготовки дітей і структуру порушення.

Використання комп'ютерних технологій у корекційній роботі дозволяє раціонально поєднувати традиційні, сучасні засоби та методи навчання, збільшуючи тим самим інтерес до матеріалу, що вивчається.

Для того, щоб уникнути негативного впливу на емоційно-вольову сферу дитини, не спровокувати її невротизацію, розробники спеціалізованих логопедичних комп'ютерних програм повинні враховувати вікові та психологічні особливості дітей. Особливості ігрової діяльності немовлених дітей повинні враховуватися при виборі комп'ютерних ігор для них. При використанні комп'ютерних програм у роботі з немовленими дітьми, необхідно підкріплювати словесну інструкцію наочним прикладом виконання завдання, передбачати повторення інструкції залежно від різних дій дитини, чітко формулювати вербальні інструкції.

Мовні звороти, використовувані героями комп'ютерних ігор, досить швидко входять у мову дитини, діти копіюють інтонацію героя. Отже, використання комп'ютерних ігор може послужити цілям стимуляції комунікативної активності.

Граючи в комп'ютерні ігри, дитина вчиться планувати,

передбачати ланцюг подій, у неї розвивається здатність прогнозувати результати дій – усе це має значення для розвитку у дітей логічного мислення. У немовлених дітей відзначаються бідність логічних операцій, зниження здатності до символізації, узагальнення та абстракції. Використання комп'ютера у роботі з дітьми є додатковим стимулом подолання цих порушень.

Формування мотивації до мовного спілкування у немовлених дітей – одне з основних завдань логопедичної роботи з ними. Спеціалізовані комп'ютерні технології дозволяють значно підвищити мотиваційну готовність дітей до корекційних занять шляхом моделювання комп'ютерного середовища. Спілкування з комп'ютером викликає у дітей дошкільного віку живий інтерес як ігрова та навчальна діяльності, що сприяють формуванню пізнавальної мотивації.

Не менш важливим, на нашу думку, є використання психосоматичної гімнастики та ритміки в логопедичній роботі з немовленими дітьми [13]. Більшість немовлених дітей мають особливості емоційно-особистісної сфери: надмірна стомлюваність, що поєднується з підвищеною збудливістю; непосидючість, запальність, замкнутість, схильність до неврозів. Одним із методів корекційної роботи з метою психофізичної розрядки є психосоматична гімнастика або психогімнастика, яка опосередковано сприяє мовленнєвому розвитку дитини. Психогімнастика допомагає дітям вивчати різні емоції, вчить ними управляти, вдосконалює комунікативні навички, сприяє розвитку емоційної лексики дітей, що, у свою чергу, забезпечує моральний розвиток дитини [10, с. 836; 12, с. 201].

Дорослому доцільно експресивно виділяти під час психогімнастичних вправ характеристики рухів дітей,

збагачуючи їхній внутрішній лексикон: «напруга – розслаблення»; «різкі – плавні»; «швидкі – повільні»; «крутитися», «стрибати», «ворушитися», «застигати». Пояснюючи значення слів, одночасно реалізуючи їх на рівні психофізіології, логопед закріплює за ними чуттєві концепти, що сприяє їхній подальшій актуалізації.

Надзвичайно цікавими та ефективними на теперішній час вважаються арттерапевтичні технології у роботі з немовленнєвими дітьми, адже арттерапія – сукупність методик, побудованих на застосуванні різних видів мистецтва у своєрідній символічній формі, що дозволяють за допомогою стимулювання креативних проявів дитини здійснити корекцію порушень психосоматичних і психоемоційних процесів [6, с. 14].

Одним із напрямів арттерапії є лялькотерапія. Лялька на руці логопеда допомагає подоланню комунікативних бар'єрів, мовного негативізму, стимулює мовну активність немовленнєвої дитини. Опосередковане спілкування логопеда з дитиною через ляльку дозволяє запобігти негативній реакції дитини на зауваження логопеда, використання ляльки дозволяє «замаскувати» допомогу логопеда [1, с. 16; 15, с. 1463].

Варто також згадати і казкотерапію, саме її використання дозволяє зняти емоційну напругу, подолати негативізм [3, с. 5]. Казка розвиває мислення дитини, готує її до сприйняття символічних образів, представляє дитині зразок зв'язної мови [11, с. 294]. Казкові образи відіграють основну роль у поступовому переході дитини від реалістичних образів до символічних. Казки, які розповідають немовленнєвій дитині, повинні мати гарне закінчення, це дає дитині почуття психологічної захищеності. Доцільно частину логопедичних занять проводити у формі казки (наприклад, подорожі тощо), використовувати маски, театральні костюми, відповідні атрибути. Використання казкотерапії та казкової атрибутики на заняттях сприяють встановленню контакту [14, с. 59].

Фізіологічною основою мовлення та сприйняття є умовно-рефлекторна діяльність міжаналізаторних (асоціативних) комплексів нервових зв'язків [6, с. 96]. Відповідно до цього, логопедичні заняття, що інтегрують інноваційні технології з елементами сенсорного виховання, забезпечують активне залучення всіх збережених аналізаторів і створюють сприятливі умови для формування комунікативних навичок немовленнєвих дітей.

У процесі нормального розвитку цілісний сенсомоторний образ предмета формується завдяки поєднанню зорових, слухових, тактильних, кінетичних, кінестетичних, смакових та інших відчуттів. Використання сучасних цифрових і мультимедійних технологій (інтерактивні панелі, сенсорні столи, доповнена реальність, спеціалізовані логопедичні застосунки) сприяє створенню віртуального полісенсорного середовища, у якому дитина може одночасно задіювати кілька каналів сприйняття. Це забезпечує глибше усвідомлення об'єктів і явищ, сприяє формуванню чуттєвих концептів, необхідних для появи слова та активізації мовлення.

Сенсорне виховання, реалізоване засобами інноваційних технологій, стає важливим складником лексичної роботи та особистісного розвитку. Полісенсорний підхід, що

ґрунтується на використанні цифрових інструментів, дозволяє ефективніше актуалізувати мовленнєві реакції дитини, стимулює її інтерес до комунікації та створює позитивний емоційний фон занять.

Інтерактивні сенсорні ігри та мультимедійні вправи забезпечують насичене чуттєво-емоційне середовище, сприяють подоланню мовленнєвого негативізму й формують позитивну мотивацію до спілкування. Вони не лише полегшують засвоєння тематичної лексики, а й стимулюють спонтанне формування мовлення через власний досвід дитини [9].

Як згадується у науковій літературі, що сучасна логопедична практика зорієнтована на впровадження інноваційних технологій, що поєднують ігрову, сенсомоторну та комунікативну діяльність, сприяючи комплексному розвитку дитини з порушеннями мовлення. Одним із таких ефективних інструментів є технологія «Камінці (Marbles)», яка базується на полісенсорному підході до формування мовлення та стимулюванні пізнавальної активності дитини [2].

Технологія передбачає використання набору кольорових, різнофактурних і різнорозмірних камінців, що застосовуються у спеціально організованих ігрових вправах. Її інноваційність полягає у поєднанні сенсорного досвіду з мовленнєвими, когнітивними й емоційними стимуляторами, а також у можливості інтеграції з цифровими ресурсами – інтерактивними панелями, сенсорними екранами, логопедичними додатками.

Фізіологічною основою ефективності даної технології є взаємозв'язок між розвитком дрібної моторики та мовлення, який підтверджено дослідженнями Т. Філічевої та ін. [8, с. 345].

Маніпулювання камінцями активізує діяльність міжаналізаторних зв'язків мозку, що стимулює мовленнєві зони кори, сприяючи формуванню артикуляційних, слухових і зорово-просторових координацій. Під час виконання вправ із використанням камінців логопед супроводжує дії дитини словесними інструкціями, коментарями, описами кольорів, форм і розмірів предметів. Така організація діяльності створює умови для природного засвоєння мовних одиниць, переходу від пасивного сприймання до активного використання слів. Водночас відбувається формування комунікативних намірів – дитина навчається звертатися до дорослого, висловлювати вибір, просити про допомогу чи реагувати на запитання.

Особливого значення технологія «Камінці (Marbles)» набуває в роботі з дітьми, які проявляють мовленнєвий негативізм або емоційну закритість. Завдяки привабливому ігровому формату створюється позитивне емоційне тло, що знижує рівень тривожності та сприяє комунікативному розкріпаченню дитини. Елементи гри з камінцями можуть поєднуватися з музичним супроводом, світловими ефектами, аудіопідказками, що підсилює полісенсорний вплив і активізує мовні реакції.

Інтеграція технології «Камінці (Marbles)» із цифровими засобами навчання – наприклад, із використанням віртуальних ігор, мобільних додатків, мультимедійних дошок – дозволяє розширити її функціональні можливості. У таких умовах діти не лише виконують сенсомоторні завдання, а й сприймають мовлення в різних форматах – аудіо,

візуальному, кінетичному. Це забезпечує багатоканальне сприйняття інформації та стимулює спонтанне виникнення мовних реакцій.

Практичне застосування технології «Камінці (Marbles)» у логопедичній роботі доводить її ефективність за відповідними напрямками, а саме: розвиток дрібної моторики та артикуляційної рухливості; збагачення активного та пасивного словника; формування навичок розуміння мовних інструкцій; розвиток комунікативних ініціатив і подолання мовленнєвого негативізму; підвищення емоційної залученості у мовленнєвий процес.

Отже, інноваційна технологія «Камінці (Marbles)» є ефективним засобом активізації комунікативної активності у немовленнєвих дітей. Її використання поєднує елементи сенсорного виховання, ігрової терапії та цифрових технологій, що забезпечує цілісний розвиток мовлення, формування базових комунікативних навичок і позитивного ставлення до процесу спілкування.

Не викликає сумніву, що немовленнєві діти потребують комплексної кваліфікованої допомоги фахівців різного профілю – логопедів, психологів, лікарів, нейропсихологів, дефектологів. Проте в реальних умовах така допомога не завжди є доступною: часто діти отримують її лише епізодично або консультативно через віддаленість логопедичних центрів чи дефіцит фахівців. У цьому контексті інноваційні технології відкривають нові можливості для організації ефективної дистанційної та інтерактивної логопедичної підтримки, що дозволяє забезпечити неперервність корекційно-розвивального процесу.

Навіть за наявності систематичної допомоги з боку спеціалістів важливим чинником успішності розвитку мовлення є активна участь сім'ї. Залучення батьків до корекційного процесу за допомогою цифрових технологій (відеозв'язок, онлайн-консультації, мобільні додатки, навчальні платформи) сприяє підвищенню результативності логопедичної роботи. У таких умовах логопед не лише здійснює професійний супровід, а й стає координатором сімейного мовного виховання.

Інноваційні технології дозволяють організувати ефективну взаємодію логопеда з батьками за визначеними напрямками та формами: створення мотиваційного середовища для активного залучення батьків через вебінари, інтерактивні тренінги, відеоінструкції та онлайн-консультації, спрямовані на роз'яснення цілей і завдань логопедичної роботи; використання цифрових опитувальників й онлайн-анкетування, що дозволяє з'ясувати очікування батьків, рівень розвитку мовних і комунікативних навичок дитини; індивідуальні онлайн-консультації та відеозворотний зв'язок, під час яких логопед надає рекомендації щодо виконання домашніх завдань, аналізує досягнення та труднощі дитини; організація дистанційної присутності батьків на заняттях за допомогою відеотрансляцій, що сприяє засвоєнню ефективних прийомів мовного стимулювання; застосування домашніх відеозаписів як інструменту спостереження за динамікою розвитку мовлення дитини та засобу аналізу ефективності вправ; розвиток творчої активності батьків через створення інтерактивних дидактичних матеріалів,

спільне виготовлення мультимедійних посібників, цифрових казок або відеоісторій; проведення онлайн-психокорекційних і арттерапевтичних занять, спрямованих на емоційне розвантаження, подолання мовленнєвого негативізму та зміцнення комунікативного зв'язку між дитиною та батьками; рекомендація електронних освітніх ресурсів і спеціальної літератури, що містить сучасні підходи до мовного виховання дітей із порушеннями мовлення [5].

Результати дослідження. У ході дослідження з'ясовано, що використання інноваційних технологій у роботі з немовленнєвими дітьми істотно підвищує їхню комунікативну активність. Застосування інформаційних, психосоматичних, арттерапевтичних і сенсорних технологій створює сприятливе емоційне середовище, сприяє розвитку пізнавальних процесів, формуванню мотивації до мовлення та зниженню рівня мовленнєвого негативізму.

Ефективність підтверджено на прикладі технології «Камінці (Marbles)», яка поєднує сенсомоторний, ігровий і цифровий підходи, забезпечуючи формування мовленнєвих реакцій, розвиток дрібної моторики та збагачення словника.

Встановлено, що залучення батьків до корекційного процесу через цифрові засоби комунікації підвищує результативність занять, сприяє неперервності мовного розвитку та формує партнерську взаємодію між логопедом і родиною.

Висновки. Отже, застосування інноваційних технологій у взаємодії логопеда та родини забезпечує неперервність корекційно-розвивального процесу, сприяє активізації комунікативної активності немовленнєвих дітей, а також формує партнерську модель співпраці між фахівцем і батьками, засновану на спільній відповідальності та взаємній підтримці.

Важливо розуміти, що використання лише одного напрямку інноваційних технологій не вирішить проблем корекційної педагогіки і головне, не замінить живого спілкування із педагогом. Використання інноваційних технологій у якості засобу активізації комунікативної активності у немовленнєвих дітей вимагає серйозної тривалої підготовки: самоосвіти, підвищення кваліфікації, багато часу йде на підготовку до кожного заняття, але й отриманий бажаний результат виправдовує всі витрачені зусилля.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення та апробація комплексних програм корекційно-розвивальної роботи з немовленнєвими дітьми з використанням інноваційних технологій різних типів – інформаційних, сенсорних, арттерапевтичних та ігрових.

Доцільним є поглиблене вивчення ефективності цифрових логопедичних ресурсів і мобільних застосунків, спрямованих на стимулювання мовленнєвої активності та формування комунікативних навичок. Подальші розвідки також мають бути спрямовані на вдосконалення моделей партнерської взаємодії фахівця й родини в умовах дистанційної підтримки, створення електронних платформ для батьківської просвіти та обміну досвідом. Не менш важливим є дослідження психолого-педагогічних умов безпечного й ефективного використання інноваційних технологій, що забезпечують гармонійний розвиток немовленнєвих дітей та їхню успішну соціалізацію.

Список використаних джерел

- Бойчук Ю. Д. Лялькотерапія в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Педагогіка та психологія*. 2019. Вип. 61. С. 10–18.
- Бондаренко Р. Камінці Марблс як сучасний освітній інструмент. *Магістерські студії*. 2023. Вип. 23. С. 187–190.
- Гедз Г. І. Казкотерапія. Структура роботи з дітьми. *Психолог дошкілля*. 2018. № 3. С. 4–7.
- Гичка В. П. Педагогічні технології в закладі дошкільної освіти: реальність чи вимисел учених? *Науковий вісник ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2020. Вип. 1 (46). С. 148–152.
- Єріна О. Активізація мовлення мовчазних дітей. *Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку* : VI Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 20–21 квітня 2023 р.). Запоріжжя, 2023. С. 137–141. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/b6f8748b-edf3-4ab8-a43b-39096f40121a/content>
- Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
- Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
- Мартиненко І. Проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з системними мовленнєвими порушеннями. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2014. Вип. 26. С. 342–349. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7faee431-e70c-4356-b116-cc833f07e526/content>
- Обрізанова А. О. Сенсорні ігри як інструмент пізнання навколишнього світу дітьми дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. *Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами: досвід минулого – погляд у майбутнє* : до 85-річчя акад. В. І. Бондаря : зб. наук. пр. Харків, 2023. С. 240–245. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/14489>
- Рібцун Ю. В. Психогімнастика. *Енциклопедія освіти* : довідково-аналітичне вид. / Нац. акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 836–837.
- Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 293–298.
- Смоліук С. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58, т. 2. С. 179–182.
- Табачник І. Г. Психогімнастика як один із засобів соціалізації особистості дошкільника в умовах закладу дошкільної освіти. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. (15 червня 2022 року) / оргком.: Н. М. Черненко, О. М. Соловейчук. Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 198–201.
- Хараджи М. В. Казкотерапія як один з методів корекційно-розвивальної роботи. *Інноваційні арт-терапевтичні технології* : зб. статей І Всеукр. наук. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2019. С. 56–61.
- Яковичина Т. В. Лялькотерапія як напрям артпедагогіки у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2 (30). С. 1459–1469.

References

- Boichuk, Yu. D. (2019). *Lialkoterapiia v roboti z ditmy z osoblyvymy osvithnyimi potrebamymy* [Puppet therapy in working with children with special educational needs]. *Pedahohika ta psykhohohiia* [Pedagogy and psychology], 61, 10–18 [in Ukrainian].
- Bondarenko, R. (2023). *Kamintsi Marbls yak suchasnyi osvithnyi instrument* [Marbles as a modern educational tool]. *Mahisterski studii* [Master's studies], 23, 187–190 [in Ukrainian].
- Hedz, H. I. (2018). *Kazkoterapiia. Struktura roboty z ditmy* [Fairy tale therapy. The structure of work with children]. *Psykholog doshkillia* [Preschool psychologist], 3, 4–7 [in Ukrainian].
- Hychka, V. P. (2020). *Pedahohichni tekhnologii v zakladi doshkillnoi osvity: realnist chy vymysel uchenykh?* [Pedagogical technologies in preschool education: reality or scientists' invention?]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Pedahohika. Sotsialna robota* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Pedagogy. Social Work], 1 (46), 148–152 [in Ukrainian].
- Yerina, O. (2023). *Aktyvizatsiia movlennia movchaznykh ditei* [Activation of speech in silent children]. In *Nauka III tysiacholittia: poshuky, problemy, perspektivy rozvytku* [Science of the 3rd millennium: searches, problems, development prospects]: VI Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia (pp. 137–141). Zaporizhzhia. Retrieved from <https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/b6f8748b-edf3-4ab8-a43b-39096f40121a/content> [in Ukrainian].
- Rebukha, L. Z. (Ed.). (2022). *Innovatsiini tekhnologii navchannia v umovakh modernizatsii sushchasnoi osvity* [Innovative learning technologies in the modernization of modern education]. Ternopil: ZUNU [in Ukrainian].
- Kalka, N., & Kovalchuk, Z. (2020). *Praktykum z art-terapii* [Art therapy workshop] (Part 1). Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
- Martynenko, I. (2014). *Problema komunikativno-movlennievoho rozvytku ditei doshkillnoho viku z systemnymy movlennievymy porushenniamy* [The problem of communicative and speech development of preschool children with systemic speech disorders]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhohohiia* [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Correctional pedagogy and special psychology], 26, 342–349. Retrieved from <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7faee431-e70c-4356-b116-cc833f07e526/content> [in Ukrainian].
- Obrizanova, A. O. (2023). *Sensorni ihry yak instrument piznannia navkolyshnoho svitu ditmy doshkillnoho viku z zatrymkoiu psykichnoho rozvytku* [Sensory games as a tool for understanding the world by preschoolers with delayed mental development]. In *Systema osvity i vykhovannia ditei z osoblyvymy osvithnyimi potrebamymy: dosvid mynuloho – pohliad u maibutnie* [The system of education and upbringing of children with special educational needs: past experience - a look into the future]: do 85-richchia akad. V. I. Bondaria: zb. nauk. pr. (pp. 240–245). Kharkiv. Retrieved from <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/14489> [in Ukrainian].
- Ribtsun, Yu. V. (2021). *Psykhohimnastyka* [Psychogymnastics]. In *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education] (pp. 836–837). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
- Sadova, I. (2015). *Kazkoterapiia – suchasnyi metod roboty z ditmy, yaki maiut osoblyvi potreby* [Fairy tale therapy as a modern method of working with children with special needs]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues in the humanities], 11, 293–298 [in Ukrainian].
- Smoliuk, S. V. (2023). *Innovatsiini pedahohichni tekhnologii v doshkillni osviti* [Innovative pedagogical technologies in preschool education]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative pedagogy], 58 (2), 179–182 [in Ukrainian].
- Tabachnyk, I. H. (2022). *Psykhohimnastyka yak odyn iz zasobiv sotsializatsii osobystosti doshkillnyka v umovakh zakladu doshkillnoi osvity* [Psychogymnastics as a means of preschoolers' socialization in preschool institutions]. In N. M. Chernenko, O. M. Soloveichuk (Comps.), *Suchasni metody ta formy orhanizatsii osvithnoho protsesu u zakladakh vyshchoi osvity* [Modern methods and forms of organizing the educational process in higher education institutions]: materialy vseukr. nauk.-metod. konf. (pp. 98–201). Odesa: Universytet Ushynskoho [in Ukrainian].
- Kharadzhi, M. V. (2019). *Kazkoterapiia yak odyn z metodiv korektsiino-rozvyvalnoi roboty* [Fairy tale therapy as one of the methods of correctional and developmental work]. In *Innovatsiini art-terapevtychni tekhnologii* [Innovative art therapy technologies]: zb. statei I Vseukr. nauk. internet-konf. (pp. 56–61). Pereiaslav-Khmelnitskyi: Dombrovska Ya. M. [in Ukrainian].
- Yakovyshyna, T. V. (2024). *Lialkoterapiia yak napriam artpedahohiky u roboti z ditmy z osoblyvymy osvithnyimi potrebamymy* [Puppet therapy as a branch of art pedagogy in working with children with special educational needs]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii* [Scientific innovations and advanced technologies], 2 (30), 1459–1469 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 23.10.2025